

Čteme si navzájem

Český příběh

O vzniku Bezdězu

text pro žáky 2. stupně ZŠ

Projekt:

Byli jsme sousedé, teď jsme přátelé

Boli sme susedia, teraz sme priatelia

Bylíśmy sąsiadami, teraz jesteśmy przyjaciółmi

Číslo projektu: 2020-1-CZ01-KA229-078404

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

O vzniku Bezdězů

Na hrázi Máchova jezera ve Starých Splavech stojí podnes mlýn. Stával tam už před dávnými časy, dokonce ještě dříve, než Karel IV. dal založit původní Velký rybník. Při vypouštění jezera za výlovu je v propusti vidět letopočet 1212, což je rok vzniku starého mlýna.

V mlýně žil kdysi mladý mlynář. Rád se veselil, často poseděl se sousedy a užíval světa. Protože při tom zapomínal na práci, nedostávalo se mu někdy peněz. Snažil se je vypůjčit u sousedů, ale ti mu vyhověli jen neradi, protože bylo o něm známo, že dluhy špatně splácí.

Když zase jednou marně žádal souseda o peníze, zlostí se zapomněl a zvolal: „Ať si mne tedy čert vezme, když už mi nikdo ani půjčit nechce!“

Jen to dopověděl, ve světnici se zatmělo, cosi vzduchem zavířilo a před mlynářem stanul čert. Byl jak se patří huňatý a zamračený, rohatý, s velkým červeným jazykem a s kopyty místo nohou. Čpěl sírou a kouřem a tato vůně pekla ve chvíli naplnila celou místnost.

„Zde jsem, když jsi mne volal, a jdu si pro tebe!“ zvolal čert.

Mlynář se polekal a zprvu ani nevěděl, co má dělat. Uvědomil si jen, jakou udělal chybu, když se tak neprozřetelně dovo-
lával čerta.

Ten se však znovu ozval:

„Chystej se na cestu, mlynáři! Čas kvapí!“

Mlynář se vzpamatoval z leknutí a povídá čertovi:

„Půjdu s tebou, ale měli bychom dřív změřit své síly. Takhle bys mne získal příliš lacino. Co tomu říkáš?“

„Souhlasím!“ řekl čert a zachechtal se nad podařeným návrhem. Pripadalo mu k smíchu, že se takový holobrádek na něj kasá.

„Tak tedy, čerte: kdo z nás navrší od setmění do prvního koutího zakokrhání větší kopec, ten vyhraje!“

Čert se už nesmál, ale přemýšlel o mlynářově troufalosti.

„Platí!“ konečně odvětil. „A začneme hned dnes večer, aby sis to nerozmyslil. Vyhraješ-li, zůstaneš na světě, ale vyhraji-li já, vezmu si tě do pekla a bude s tebou konec, rozumíš?“

Ve vzduchu to znovu zahvízdalo a zavířilo, a než se mlynář nadál, byl čert pryč.

Mlynář těžce dosedl na lavici. Ani nepozoroval, že i soused se vytratil a že je zde docela sám. Složil hlavu do dlaní a přemýšlel o sázce, kterou právě uzavřel.

Kolikrát už se před tím ještě lehkomyšlněji zavázal k podobným nesmyslům, a přece vždy vyvázl... Avšak s čertem se ještě nesetkal. Věděl, že tentokrát půjde do tuhého.

„Kdybych tak dneska vyvázl“, řekl si posléze pro sebe, „stal bych se docela jiným člověkem. Práce bych si hleděl, dluhů nedělal, i oženit bych se mohl a —“

„Ožeň se se mnou!“ ozvalo se za ním. „Mohla bych ti pomoci v tvé sázce s čertem!“

Rychle zdvihl hlavu a otočil se. A hle — za ním stála stará babice s hnědýma očima v scvrklém obličejí a s šátkem na šedivých vlasech. Jednou rukou se opírala o hůl a v druhé držela odřenou kabelu.

Mlynář si ji s údivem prohlížel. Její nabídka nebyla pranic lákavá. Vzpomněl si však na čerta a úmluvu s ním a po chvilce přemítání prohlásil:

„Nuže dobrá, vezmu si tě. Ale jak mi chceš pomoci?“

Babice se usmála, přikročila k mlynáři a sáhla do kabely. Vytáhla odtud cosi se slovy:

„Zde máš, mlynáři, zástěru. Ale není to obyčejná zástěra, vejde se ti do ní tolik hlíny a kamení, že to žádný druhý na světě neunes. Může ti být užitečná. A zítra se na tebe přijdu opět podívat.“

Jak přišla, tak zmizela, a mlynáři zůstala jen zástěra. Pokrčil nad ní rameny a schoval ji pod lavici ke kamnům. Pak se protáhl a šel do mlýnice. Semlel ještě všechno obilí, pro které si měli mleči přijet, pak vyšel před mlýn, posadil se na lávku a očekával večer.

Soumrak na sebe nedal dlouho čekat. Růžové nebe bledlo a šedivělo. Obrysy blízkých kopců tonuly v jemné mlze, stoupající z močálů. Z lesa se počaly vykrádat stíny, natáhly se za každým stromem a keřem, mlžnými rukama sbíraly teplo a záři. Svatojánské mušky vypluly tajuplně ze tmy. Pod větvemi se nepostížitelně mihali netopýři. Kraj pomalu usínal. Zasněné

hvězdy rozsvítily svá světla, i z bělostné lastury srpečku měsíce mžila stříbrná zář.

Jímavé ticho protálo prudké zafíčení a rachot. Před mlynářem stanul čert.

„Tak jsem zde, mlynáři!“, zahromoval s úšklebkem.

Mlynář byl zamyšlen, a proto se ulekl ještě víc než ráno. Přece jen se vzchopil, odkašlal si a prohlásil:

„Ty jsi nějak dochvilný!“

Pak se domluvili, že své kopce navrší v lese za jezerem, a hned se dali do díla.

Mlynář nahrnoval kamení a hlínu do zástěry, čert dobýval velké kameny, které nosil na ramenou, a hlínu tahal v náruči. Oba sypali hromady blízko sebe, aby bylo stále vidět, čí kopec je vyšší. Ať se čert namáhal sebevíc, jeho hromada byla stále menší než mlynářova, neboť z kouzelné zástěry se vždy vysypalo mnohem víc země a kamení, než mohl čert pobrat.

Zpočátku doufal, že se mlynář brzy unaví. Když však viděl, že soupeřův kopec roste rychleji, začal zuřit. Zalitý potem, spěchal jako vítr, aby sehnal co největší balvany. Až někde u Jestřebí si naložil dvě pořádné skály a těšil se, jak je posadí na vrchol svého kopce a nad mlynářem vyhraje. Když byl právě nad jezerem, zakokrhal v nedaleké chalupě kohout. Čert i z dálky viděl, že mlynářův kopec je o kus vyšší. Mrštíł oběma balvany do jezera a pekelně zahromoval. Mlynář vyhrál.

Obě skály dosud vyčnívají z hladiny jezera, a na jedné z nich si později pan Pancíř postavil svůj kamenný hrádek.

Čert se však ještě nechtěl vzdát. I když už nemohl dál vršit svůj kopec do výše, zavrtal se do země pod mlynářův kopec a zavedl do něj všechny síly pekla, aby jej rozmetal. I bylo vidět široko daleko, jak z vrcholu vyletují sršící rozžhavené kameny a vysoko šlehá oheň. Leč kopec zůstal stát neporušen a čert od táhl s nepořízenou.

Mlynář si otřel s čela pot a vracel se domů. Čím více se blížil k mlýnu, tím byly jeho kroky váhavější. Měl radost z vyhrané sázky nad čertem, ale pranic se netěšil ze svého slibu, daného staré babici. Kéž by jí nebylo!

S povzdechem vstoupil do světnice. Jaké však bylo jeho překvapení, když místo babice jej vítala mladá svižná dívka a děkovala mu za své osvobození. Vypravovala, že byla kdysi tak domýšlivá, že jako trest ji postihlo zakletí. Jeho zásluhou kouzlo pominulo, a za to mu bude do smrti vděčná.

Mlynář radostí zavýskl, popadl krásnou dívčici a roztančil se s ní po světnici.

Brzo se ve mlýně slavila svatba, s níž jako by se tu i štěstí usídlilo. Mlynář poctivě pracoval, jak si kdysi umínil, a jeho žena také už nikdy nepropadla dřívější marnivosti. Po večerech sedávali na lávce před mlýnem, a mlynář často očima zabloudil na oba kopce za jezerem. Připomínaly mu nejenom vyhraný souboj s čertem, ale i zaslouženou odměnu.

SLOVESA / VERBS

ČR	SK	POL	AJ
kokrhat	kokrhat	krakać	crow
leknout	zľaknúť	przestraszyć	startle
mrštit	mrštit	marnować	throw
navršit	navršit'	spiętrzyć	pile up
nevědět	nevedieť	nie wiedzieć	not know
ozvat se	ozvat' sa	odezwać się	speak up
polekat	vyľakat'	przestraszyć	startle
půjčit	požičat'	wypożyczać	lend
semlít	zomleť	zmielić	grind up
setkat	stretnúť	spotykać się	meet
slavit	sláviť	świętować	celebrate
souhlasit	súhlasit'	zgadzać się	agree
stát	stát'	stać	stand
stavět	stavat'	budować	build
sypat	sypat'	sypać	pour
šlehat	šlahat'	ubijać	whip
usmát	usmiat'	uśmiechać się	smile
vzít	vziat'	wziąć	take

PODSTATNÁ JMÉNA / NOUNS

ČR	SK	POL	AJ
cesta	cesta	droga	way
čas	čas	czas	time
čert	čert	czart	devil
dluhy	dlhy	długi	debts
hlava	hlava	głowa	head
hlína	hlina	glina	clay
hráz	hrádza	zapora	dam
jezero	jazero	jezioro	lake

kámen	kameň	kamień	stone
kohout	kohút	kogut	rooster
kopec	kopec	wzgórze	hill
lavice	lavice	ławka	bench
marnivost	márnivosť	próżność	vanity
mlýn	mlyn	młyn	mill
mlýnář	mlinar	młynarz	miller
netopýři	netopiere	nietoperze	bats
peklo	peklo	piekło	hell
peníze	peniaze	pieniądze	money
sázka	stávka	zakład	bet
skála	skala	skała	rock
Splavy	Splavy	spływy	rafting
vznik	vznik	pochodzenie	origin
zástěra	zástera	fartuch	apron

PŘÍDAVNÁ JMÉNA /ADJECTIVES

ČR	SK	POL	AJ
červený	červený	czerwony	red
huňatý	huňatý	krzaczasty	bushy
kamenný	kamenný	kamienny	stoney
kouzelný	čarovný	magiczny	magical
mladý	mladý	młody	young
rohatý	rohatý	rogaty	horned
starých	starých	stary	old
větší	väčšia	większy	bigger
vyhratí	vyhriatie	wygrać	to win
zamračený	zamračený	pochmurny	cloudy

DALŠÍ / NEXT ...

ČR	SK	POL	AJ
široko daleko	široko d'aleko	jak okiem sięgnąć	far and wide

Quizlet online games:

POL

<https://quizlet.com/569645124/slovicka-slovesa-pol-flash-cards/>

SK

<https://quizlet.com/569634299/quizlet-slovicka-slovesa-sk-flash-cards/>

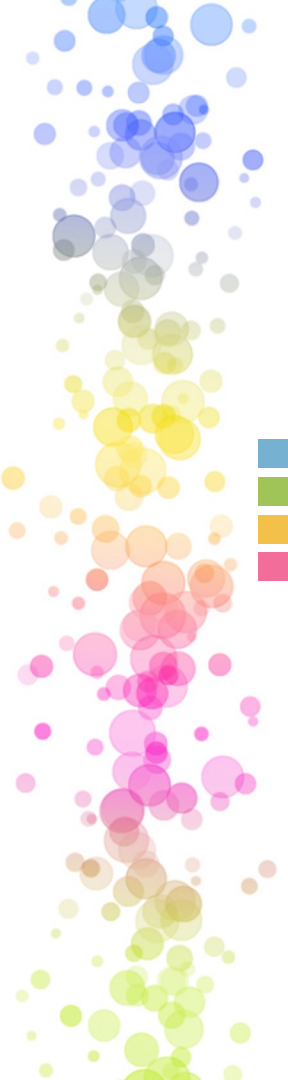

O vzniku Bezdězu

OTÁZKY K TEXTU

PYTANIA DO TEKSTU

QUESTIONS TO THE TEXT

1. Kdo si přišel
pro mlynáře?

Kto przyszedł po
młynarz?

- A) čarodějnice
- B) čert
- C) anděl

Kto si prišiel pre
mlynára?

Who came for the
miller?

2. Proč si musel
mlynář vzít babici?

Prečo si musel mlynár
zobrať babici?

■ ■ ■ ■
Dlaczego młynarz musiał
poślubić swoją babcię?

Why did the miller
have to marry babice?

- A) **z lásky**
- B) **dala mu zástěru**
- C) **aby nešel do pekla**

A decorative vertical bar on the left side of the slide, composed of numerous overlapping circles in various colors including blue, green, yellow, orange, and pink, arranged in a gradient from top to bottom.

3. Co mlynářovi
pomohlo udělat kopec?

Čo pomohlo mlynárovi
urobiť kopec?

Co pomogło młynarzowi
zrobić wzgórze?

What helped the miller to
make a hill?

- A) **lopata**
- B) **zástěra**
- C) **krumpáč**

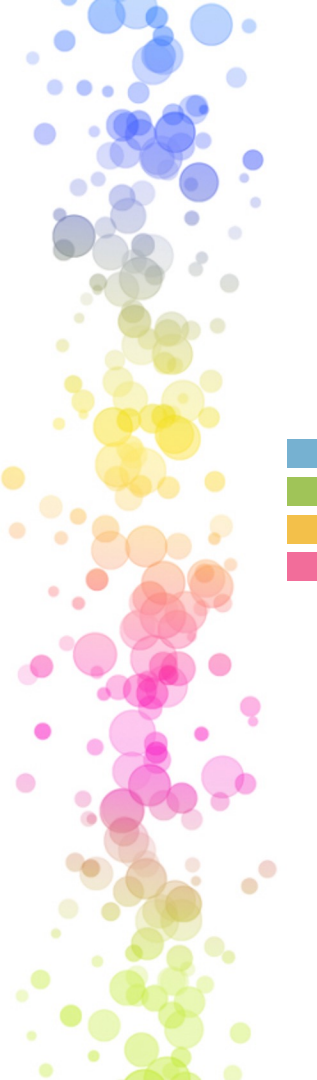
4. Co ukončilo čertovu
sázku s mlynářem?

Co zakończyło zakład
diabła z młynarzem?

- A) **kočka**
- B) **pes**
- C) **kohout**

Čo ukončilo Čertovu
stávku s mlynárom?

What ended the bet
between the devil and the
miller?

5. Kdo čekal na
mlynáře, když se
vrátil domů?

Kto czekał na młynarza,
kiedy wrócił do domu?

- A) **babica**
- B) **krásná dívka**
- C) **čert**

Kto čakał na młynára,
ked' sa vrátil domov?

Who was waiting for the
miller when he returned
home?

6. Začal mlynář poctivě
pracovat a nepropadl
znovu marnivosti?

Czy młynarz zaczął uczciwie
pracować a nie popaść
ponownie w próżność?

A) **ano**

B) **ne**

Začal mlynár poctivo
pracovať a neprepadol
znova márnivosti?

Did the miller start
working honestly and not
fall into vanity again?

Řešení:

1. *B*
2. *B,C*
3. *B*
4. *C*
5. *B*
6. *A*

